Ч. 279 (12.625). Львів, вівторок 16 грудня 1930. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II пов.
Конто почт. щадн. 143.922
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол. Австрії 7·50 зол. Зміна адреси зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Сойм мовчанки та авантюр.

(Від нашого кореспондента)

Варшава, 12. грудня 1930.

Перше „ділове“ засідання сойму і перше засідання комісії кинули вже поважний сніп світла на весь будучий, цілком досіль замрячений образ діяльности нового сойму. Що правда, можна було сподіватися того, що вона санаційна більшість, захоплена своєю „побідою“, не зможе отрястися від тактики „світлої ізоляції“, якої тримався клюб ББ в минулому соймі, як меншість, і не буде з опозицією зовсім рахуватися. Однак всетаки було цікаво побачити, як буде на практиці виглядати та диктатура ББ на парляментарному терені. Згадані перші засідання дали вже на це питання деяку відповідь.

Найбільшою турботою нової більшости є чимшвидша зміна реґуляміну нарад сойму, аби тільки утруднити діяльність опозиційних клюбів та внеможливити цілком забирання голосу — національним меншинам! Яке це характеристичне для цілого відношення санаційного правління до інституції парляменту, до власного громадянства, згуртованого в усіх партіях поза ББ та до непольських народів у державі! Безумовно, що такий шалений поспіх був доказом великої щирости; він був теж доказом, що ББ не вважає навіть річчю потрібною зберігати надалі т. зв. „pozory“ (вигляди), на які досіль таки звертав увагу. Бо по суті: що пошкодило би нинішній владі, плянам зміни конституції та зголошеному вже до сойму бюджетовому законопроєктові, коли би зміна реґуляміну не була переведена таким лискавочним темпом і колиб польська й непольська опозиція отримала можність таки піднести на соймовій трибуні найбільші болячки своїх виборчих мас. Недопущення цього є доказом або повного легковаження всіх поза собою, або —остраху перед свободою слова на парляментарній трибуні.

Така тактика відбивається відразу і на діяльности самого клюбу ББ і на опозиції. Клюб ББ, задивлений у власну силу, якою може довільно розпоряджати, перестає зовсім журитися: що має робити і як робити. Перше питання виразно підкреслив новий маршал сойму у своїй першій вступній заяві: кожний, мовляв, порядок дня соймових нарад буде „устійнюваний“ з головою уряду. Іншими словами, сойм (ББ) буде радити виключно лише над тим, чого захоче уряд. Таким робом уся декламація про гармонійний розподіл праці поміж законодатну й виконавчу владу, про усунення елементу боротьби поміж тими двома чинниками державної влади та налагодження найбільш нормальних взаємин на площині „рівний з рівним“ — на практиці буде означати *підпорядкування сойму урядові*. Було колись панування соймових партій над урядом, тепер буде панування „безпартійного“ уряду над соймом. Гармонійної співпраці на площині розмежування компетенцій — як не було, так і не буде.

Нормальним наслідком такого стану речей є легковажне відношення до власної — наказаної „згори“ — роботи. Доказом цього — перший нечайний, випезгаданий, внесок ББ на зміну реґуляміну, який виявляє надзвичайно неохайне відношення до предмету: так і видно, що це робота на швидку руку, без морочливого узгіднювання проєктованих змін з істнуючим засадничим конституційним законом та з примітивними вимогами нормального функціонування парляментарного механізму. Нпр. у проєкті на зміну реґуляміну нарад *сенату* кажеться про *послів*: не було, видно, часу або охоти виправити звичайні „лапсуси“, всю мороку з ними скидаючи на — комісію. Так завжди буває, коли діло йде не з власної ініціятиви й товчка, а на бажання (читай: наказ) зверхників.

Друга консеквенція того сліпого підпорядкування клюбу ББ волі уряду з одного боку та сліпого майоризування опозиції з другого це *повна відсутність усякої річевої дискусії*. Клюб ББ не тільки не є клюбом, який радить і узгіднює погляди власних членів, але також не є збірищем людей, *яких можна би переконати*. Найбільш ділові, найбільш стійні й розумні арґументи мусять відбиватися як горох об стіну — об стіну дисципліни, яка сама собою є річчю дуже похвальною, але доводить до абсурду парляментарну ситуацію, коли ця дисципліна є єдиною питоменною рисою парляментарного клюбу та торкається не так його внутрішньої організованости, як відношення до зовнішнього чинника — уряду.

В такій ситуації для опозиції залишаються лише дві дороги тактики: або *мовчати* або — *авантюруватися*. Зразок цієї першої тактики ми мали при відкритті сойму, коли ціла опозиція воліла не наражуватися на закид машерування на мотузку кількох комуністів і тому рішила взагалі не являтися на святочнім, церемоннім відчитуванні президентського декрету. Заповідь другої тактики маємо сьогодні у „Роботнику“, в якому кажеться без обиняків: „Опозиція не дозволить собі зачинити уста; сойм станеться ареною постійних конфліктів і безперервної боротьби, а вишукування більшістю своєї чисельної переваги і суворих реґулямінових клявзуль не причиниться до заспокоєння ані в соймі ані в краю“. Очевидно — заповідь „боротьби“ польської демократичної лівиці є дуже ілюзорична і має, бодай покищо, вартість — декляматорську. Бо, як ми вже згадували у враженнях з першого сойму, польська лівиця є страшенне здепримована, прибита й пригноблена та ніяких „войовничих“ настроїв не проявляє. Факт, що ліва опозиція не здобулась навіть на таку скромну демонстрацію (яка проте була би дуже маркантна і зробила би корисне враження), як маніфестаційне привітання винужденілого б. берест. вязня Лібермана при його появі на салі засідань, свідчить про повну розтерянність клюбу, яка йде аж до границь — апатії. А проте справді — навіть такій пригніченій і обезсиленій польській лівиці не остається нічого іншого, як лише мовчати або — авантюруватися.

Такі перші враження і спостереження з нового сойму. Кожний дальший день буде або потверджувати їх або кореґувати. *Коли потвердиться сумне враження, що річеві внески й річеві арґументи не мають ніякої реальної вартости; що вони a limine засуджені на невдачу, коли лише зголошує їх не клюб ББ; що всі опозиційні клюби в усіх справах будуть систематично майоризовані і що вся роля сойму буде обмежена лише до безкритичного апробування урядових законопроєктів, ухвалюваних у тишині міністерських кабінетів без участи народніх представників, — тоді, очевидно, всі опозиційні клюби, а між ними у Український Клюб, будуть змушені витягнути з цього деякі висновки.* (ік)

Радянська преса про українізацію.

„Червона Ґазета“, що виходить у Ростові над Доном, містить у справі українізації численні скарги дописувачів, головно учителів. Деякі характеристичні фрагменти з тих дописів передруковуємо без змін. — Ред.

„Нещодавно президія Краснодарської Райпрофради слухала доповідь інспектора народньої освіти про стан роботи з українізації, при чому виявилося, що питанням українізації району ні з боку районних, ні з боку місцевих організацій не приділялося ніякої уваги, а тому всі директиви колишніх окружних і краєвих організацій, про цілковиту українізацію району до 1-го жовтня 1930 року не виконано. Коли у січні-травні 1930 року й велася деяка пояснювальна робота серед населення, то за останні 6 місяців масова робота з приводу українізації зовсім не провадиться.

В пляновому порядкові провадиться тільки українізація шкіл і сітка лікнепів, останні політосвітні установи: хати-читальні та ін. не українізовано. Керівники районних організацій і установ, питаннями українізації зовсім не займалися.

Ґазета „Красное Знамя“ — „Червоний Стяг“ не веде пляновоі роботи в освітленні питань українізації в районі, обмежуючись періодичним вміщенням у ґазеті інформації та кореспонденції українською мовою.

У справі українізації Коренівський район дуже відстав. У цілому районі немає жадної установи, щоб провадила роботу українською мовою. Парторганізація цією справою не керує. Керівний склад комсомольської організації, знаючи про українізацію, заявляє, що *коли в районі розпочнеться українізація, то вони будуть тікати на роботу в другі райони — не українські.*

У нашому районі ще й досі істнує такий стан, коли українізують лише школи та й то не всюди. Щож до громадських установ, то їх справа українізації начеб то зовсім не обходить.

В Кущівці — районному центрі є велика потреба в керівниках гуртків для вивчення української мови. Не можна сказати, що їх у Кущівці нема. У липні місяці з Кущівки до Таганрогу було надіслано 5 осіб на окружні курси українізації. Ці 5 осіб закінчили курси, одержали посвідчення і право на викладання української мови у школах першого ступня та право на керівництво гуртків українознавства.

Якже використовуються ці люди для українізації апарату Кущівки?

Всі ці 5 викладачів, що закінчили курси, остільки перевантажені технічною роботою, що керувати гуртками вони, звичайно, не мають можливости. Так, наприклад, учитель Ладан працює технічним секретарем райкому спілки робітос і не використовується на керівництво укргуртком. А в цей час гуртки при райсельбанкові, райвиконкомі, райспоживчому товаристві, промартілі, у колгоспах не мають зовсім керівників. Виходить, що даремно витратили кошти на підготовку цих товаришів.

У станиці Раєвській, Анапського району, є

Wyciąg z protokolu wspólnego z dnia 5. grudnia 1930 r.
Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie
konfiskaty Nr. 269 12625 czasop. „Dilo“ z daty Lwów dnia
3 grudnia 1930 r. do Syg. VI. 1. Pr. 405/30 na posiedze-
niu niejawnem w dniu 5. grudnia 1930 r. po wysluchaniu
zdania rokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postana-
wia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 2.
grudnia 1930 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we
Lwowie konfiskatę czasop. pt. „Dilo“ Nr. 265 (12625) z daty
Lwów dnia 3. grudnia 1930 r. zawierającego: I. 1. w arty-
kule pt. „Rewiziji i areszuwannia“ w całości znamiona ad
ustęp 1) występku z § 300, 308 uk., zarządzić zniszczenie
całego nakładu i wydać w myśl § 93 pk zakaz
dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego.
Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi te-
go czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił
bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej
stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą
następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII 1862
Nr. 6 ex 1863 tj. zasadzenie za przekroczenie na grzywnę
do 400 zł. II. Natomiast uchyla się konfiskatę dokonaną
dnia 2. XII. 1930 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego
we Lwowie artykułu pt. „Pidsumky“ w ustępie między sło-
wami „prybadaty ti“ a słowem „umowyny“ zamieszczo-
nego w czasopiśmie „Dilo“ Nr. 269 (12625) z daty Lwów
dnia 3. grudnia 1930 r. Uzasadnienie: Ad I. Ogłoszenie
drukiem wymienionego wyżej artykułu ma na celu sze-
rzenie fałszywych wieści co do przebiegu wyborów za
niepokoić bezpieczeństwo publiczne nadto fałszywymi
przedstawieniami przebiegu wyborów poniżyć w powadze
zarządzenia władz administracyjnych, co odpowiada zna-
mionom występku z § 300, 308 uk. Według §§ 487, 489
493 pk., oraz §§ 36, 37 ust. pras. jest zatem powyższe
postanowienie uzasadnione — Ad II. Ponieważ w treści
ustępu cytowane o artykułu nie znachodzą się zna-
miona jakiegokolwiek przestępstwa, należało konfiskatę
uchylić.

Na oryginale właściwe podpisy.
Za zgodność: Cipanowicz
starszy sekretarz.

велика потреба організувати гурток ліквідації української неписьменности. Населення станиці кількістю понад 5000 на 95 відс. українське.

Провадити навчання в гуртку є кому, але біда в тім, що спроба вчителів зрушити з мертвої точки справу українізації радслужбовців та апарату станиці зустрічає опір. І чинить його ніхто інший, як секретар місцевого партосередку Колпаков. Коли йому було запропоновано популяризувати справу українізації і дати їй належний хід, то він відповів: „Никаких инструкций на этот счет я не имел“. Він будучи зав. хатою-читальнею, не хоче навіть взятися і передплатити „Червону Ґазету“.

Українізація радянського апарату в Араґірському районі покищо вперед не посунулася, ані трошки. Райвиконком дуже давно якось дав одну директиву про те, що районні та сільські орґанізації повинні українізуватися, але більше ніяких практичних вказівок, а тим паче перевірки роботи від райвиконкому не було. Райпарткбм та райпрофрада ні разу не поставили питання про завдання українізації. Все діловодство по установах та масова робота серед населення провадиться російською мовою. Керівники району дуже кволо й неохоче говорять про українізацію. Такий стан запровадження українізації в Араґірському районі звичайно ніяких наслідків дати не може і та робота, що її хоч троха десь по школах провадять, губиться в зливі бездіяльности.

У станиці Новомінській, Староміньского району, школи першого ступня і на 50 відс. не забезпечено українськими підручниками. Перші 3 місяці занять пройшли без книжок.

Крім того, програма збудована виключно з питань колгоспного руху і туди не включено матеріялу географічного, краєзнавчого, природознавчого. Про це в програмах ні звука. Ввязуйте, вчителі, кожний по своєму, як хто знає.

РайВНО та Крайрада народньої освіти вказівок на допомогу вчителеві не дають. Кожен учитель веде гру як сам знає. Від цього, безумовно, якість продукції буде дуже знижена. Що буде знати учень, скінчивши школу першого ступеню після таких занять. Інспектора у школах не буває. Це дуже шкідливо відбивається на роботі шкіл.

В звязку з українізацією районів колишньої Кубанської округи, Краснодарський радіоцентр жваво взявся за українізацію радіомовлення, регулярно передаючи частину своєї програми українською мовою.

Ліквідацію округи радіоцентр зрозумів по своєму щодо українізації: він взяв та й скоротив радіомовлення українською мовою. Тепер передача українською мовою становить не більше 5 відс. усієї програми радіомовлення щодо російської.

У звязку з ліквідацією округи в м. Таганрозі зразу стало помітно й ліквідацію справи радянської українізації. Справу українізації провадив інспектор, тепер його там немає. За пляном на 1930-31 навчальний рік, що було складено ще весною, по всіх школах передбачено українську мову, як окрему дисципліну. Тепер же все це скасовано. В 17 школі української мови до пляну не заведено, на промислово-економічних курсах, що готують робітників радянського апарату, української мови теж немає, хоча торік на цих курсах українознавство викладалося“.

—o—

З польської преси.

„Так мовить Петя Певний“...

У варшавському *„Експресі Поранному“* з 12. ц. м. поміщена розмова з послом Петром Певним з Волині п. з. *„Представники українського люду під прапором польської державности“*, яку подаємо нижче в дослівному перекладі. Ця розмова така пророчиста і так добре характеризує наших мамелюків зпід стягу ББ, що ми не подаємо до неї ніяких коментарів, маючи при цьому на увазі, очевидно й цензорський олівець.

„Ворожа супроти Польщі пропаґанда — читаємо на початку статті — роздула по цілому світі сензаційні описи здогадних актів терору на південно-східних окраїнах, якого жертвою начеб то паде (як кажуть німецькі щоденники) спокійне русинське населення, гноблене „карними експедиціями“.

„Частина українських політиків пішла на руку очевидним цілям антипольської пропаґанди, витворюючи оману загального ферменту серед населення наших південносхідних окраїн, але вислід останніх виборів *задокументував ясно* (підчеркнення „Е. П.“), що широкі маси українських виборців відмовляють права репрезентувати себе ріжним українським провідникам, вихованим в атмосфері політичних канцелярій Відня чи Харкова.

„Перемога Безпартійного Бльоку на Волині, а рівночасно невдача, яка розторощила Ундо-радикалів із листи ч. 11., є таким характеристичним явищем — заявляє нам посол Петро Певний з Безпартійного Бльоку, член ґрупи українців з Волині, що мають у ББ 6 представників, редактор „Української Ниви“, — що мусимо вияснити причини та означити психольоґічні підстави цього явища.

„Польський та український народи пережили спільно 150-літню російську неволю. Українська та польська інтеліґенція спільно боролися з російським царатом, гартуючи в цій боротьбі свою волю. Вузли тієї приязни, завязані у спільній боротьбі, виявилась такими сильними, що *споїли зі собою польський та український народи*.

„Спільна боротьба з більшовицькою інвазією 1920 року, похід на Київ під кличем „За нашу і вашу свободу“, що його кинув маршалок Пілсудський, звязали нас ще більше. Колиж величезним зусиллям створено „чудо над Вислою“ і московські війська назавжди відплили з Волині, український нарід на Волині приняв польську державність як свого спасителя.

„Нашу льояльність для Річипосполитої і її маєстату ми виявили щиро й виразно підчас побуту п. президента Р. П. на Волині 1929 р. Нашу вірність для держави виявляємо щиро й отверто, посилаючи до війська своїх синів, даючи податки і виконуючи без застережень всі обовязки, які держава на своїх горожан накладає.

„Ми це мусимо ясно ствердити, бо бачите, Пане Редакторе, про це говориться замало, що потравневий уряд звернув бачну увагу на потреби населення Волині. Доба останніх чотирьох літ принесла для Волині *цілу низку здобутків* на полі розвитку господарського і політичного. І тому відбудова волинських сіл, знищених цілковито великою війною, дешевий кредит для широких народніх мас, будова нових шкіл та доріг, забезпечення прав культурного та національного розвитку, релігійна толеранція, ось це, як бачите, Пане, є суттєві причини нашої *перемоги над демагогією*.

„Ми певні, що теперішній сойм, в якому Безпартійний Бльок відіграє рішаючу ролю, поставиться прихильно до потреб Волині до її господарського двигнення, зокрема до піднесення рільництва, до поширення прав територіяльного самоурядування та забезпечення національно культурного розвитку українського народу. Ці кличі ми висунули підчас виборчої кампанії і тому ми перемогли“.

—o—

ЗАКАРПАТТЯ.

З діяльности нашого жіноцтва.

Дня 6. XII. відбулися в Ужгороді загальні збори Жіночого Союзу, на яких явився також єпископ Петро Гебей. Збори ухвалили плян діяльности на рік 1931. Між іншим ухвалено збільшити опіку жіноцтва над політичними вязнями і недужими в лічницях. Ужгородське зорґанізоване жіноцтво веде м. ін. курс для неграмотних і кухню для незаможних. В цих двох ділянках найбільше активности виявляють пп. Ірена Волошинова і Єлисавета Грабарова. Президія лишилася та сама, тільки секретарем вибрано місцевого учителя Петрашка Семена.

Наші студенти.

На днях у Празі відбулись збори „Союзу Підкарпатських Студентів“. Вибрано новий виділ цього Союзу в такому складі: Микола Бандусяк — голова, Микола Лелекач — секр., Богдан Алиськевич — скарб., Августин Чичура — соц. референт, Евген Шереґій — культ. референт, Василь Федак — бібліотекар і М. Підмалівський — писар. „Свобода“ пише, що українське населення Закарпаття розуміє змагання своїх студентів та щиро підтримує їх. Слід зазначити, що цей шкільний рік є ювилейним роком Союзу, який має за собою вже 10 літ корисної праці. Цей ювилей буде проявлятися як у спільних, так і в поодиноких виступах на Закарпатті на всіх ділянках культурної праці. Підчас різдвяних ферій відбудуться реферати по селах, а окрім того в деяких містах і театральні

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 16. ГРУДНЯ 1930.

АЛЬФОНС ДОДЕ. 81)

МАЦІЦЬКИЙ

ПОВІСТЬ.

Був це удар довбнею. Дім, сад, готеляр і лікар пішли обертом перед моїми очима. Я мусів обпертися об пень дерева. Цей готелевий лікар умів людей добре бити по голові!... Зрештою він не запримітив нічого і з найбільшим супокоєм застібував свої рукавички, гуторячи:

— Це страшний випадок гальопуючих сухіт... Нема ніякої ради, очевидячки поважної ради... Зрештою, як це буває завсіди, мене покликали запізно.

— Це не моя вина, пане доктор — казав добрий Пільов, шукаючи на дереві якогось способу, щоби вкрити свої сльози — не моя. Я знав віддавна, що цей бідака Ейсет хорий і я нераз радив йому піти до лікаря, але він не хотів. Він не хотів переляками свого брата... Ці діти жили зі собою так нероздільно!

З моїх грудей вирвався плач розпуки.

— Вспокійтеся, мій хлопче! Не падайте духом! — сказав добряче лікар у рукавичках — Хто там знає? наука видає присуд, а природа не каже свого останнього слова... Я зайду до вас завтра вранці.

Обернувся на пятах і відійшов, зітхнувши з полекшою; нарешті вложив у дірку один ґудзик!

Я стояв ще хвилину надворі, щоби обтерти сльози та вспокоїтися; відтак зібравши всю енерґію, я ввійшов рішуче до нашої кімнати.

Те, що я побачив, заморозило мене. Якимцьо, мабуть на те, щоби залишити ліжко для мене, казав собі покласти матрац на канапі і там лежав смертельно блідий, зовсім подібний до мого сонного марева.

Моя перша думка була: кинутися до нього, взяти його в свої обійми та занести на ліжко чи денебудь інде, щоби тільки забрати його звідтіля. Та негайно прийшла застанова: „Не зробиш цього, він за великий“. А тоді побачивши Якимця невідклично на тому самому місці, де бачив я його при смерти в своїм сні, я втратив усю відвагу. Я не вмів прибрати маски штучної погоди, яку люди наклеюють собі, щоби розважати вмираючих і я впав навколішки при канапі, залившися слізми.

Якимцьо обернувся до мене зі зусиллям:

— Це ти, Данильцю? Ти здибав лікаря? А я казав цьому череваневі не налякати тебе. Але бачу з твоєї міни, що він не послухав мене і ти знаєш усе... Подай мені свою руку, братіку... Який чорт міг догадатися, що аж так стоїть справа? Люди їдуть лічити свої легені до Ніцци, а я поїхав туди по недугу... Оригінальна історія... Та знаєш що? коли ти попадеш у розпуку, то відбереш і мені всю відвагу, а я й так не маю її багато... Нині вранці, коли ти вийшов, я зміркував, що щось не в порядку... Я казав собі закликати пароха від Св. Павла. Він був тут і зараз вернеться запричащати мене... Я, розумієш, роблю це для мами! А сам парох великий симпатюга... Він називається зовсім так само як той твій приятель із Сарлянди...

Він не міг більше говорити і впав на подушку, заплющивши очі. Я гадав, що він уже вмирає і почав голосно кричати: „Якимцю! друже мій!“ А він мовчки кілька разів дав мені знак рукою „П-сс-т! псс-т!“

Двері відчинилися і готеляр увійшов з кимсь, що котився до канапи як куля і кричав:

— Що я чую, пане Якимцю?... Бо треба вам знати...

— Добрий вечір, Перроте! — відповів Якимцьо і відчинив очі — добрий вечір, старий приятелю! Я був певний, що ви прийдете зараз... Данильцю, дозволь, нехай сяде при мені ближче, бо ми маємо про щось поговорити зі собою.

Перрот нахилив свою велику голову до блідих уст хорого і так вони сиділи якийсь час, розмовляючи пошепки... Я стояв посередині кімнати непорушно і глядів перед себе. Під пахою я тримав ще й досі свої книжки. Ґотеляр відобрав мені їх делікатно і сказав щось, чого я не дочув. Потім засвітив свічки і поклав їх на столі, на білій скатерті. Я думав:

— Навіщо він накриває? Чи будемо тепер вечеряти? але-ж я не голодний!

Прийшла ніч. Надворі в саді готелеві гості показували пальцем на наші вікна. Якимцьо і Перрот розмовляли далі. Вряди-годи я чув, як купець казав своїм грубим голосом, що збирався на плач: „Розумію, пане Якимцю, розумію...“ Але я не мав сміливости підійти ближче. Аж пізніше Якимцьо кивнув до мене і сказав мені сісти в головах поруч Перрота. Після довгої хвилини промовив:

— Мій коханий! тяжко мені дуже розставатися з тобою, але мене потішає одна річ: я не лишаю тебе на цьому світі самотним. Ти матимеш щирого Перрота, що вибачає тобі все і зобовязується передімною заступити моє місце.

— Так, так, пане Якиме... бо треба вам знати, що зобовязуюся...

(Продовження буде.)

вистави. Цикль ювилейних вистав розпічне вистава песи І. Невицької „Огонь“, премієра, якої відбудеться на днях у городськім театрі в Ужгороді.

Національний рух у Пряшівщині.

Філія „Просвіти“ у Пряшеві видала гарячу відозву до нашого населення на Словаччині, взиваючи його вступати в члени „Просвіти“. Відозву підписали: голова філії канонік Е. Бігарій і секретар проф. Андрейкович. — Учительська семинарія в Пряшеві з українською мовою навчання уладила вдатне свято в память св. Йосафата. — В додатку до вже у нас відмічених виїхав з Пряшева на теольогічні студії до Штрасбургу Василь Стеранка.

І там судять послів.

Краєвий суд у Берегові засудив посла Куртяка на 4 місяці вязниці і 1000 ч. к. кари за те, що на зборах в Чингаві виголосив промову проти політики чехословацького уряду на Закарпатській Руси.

Зза вязничних мурів.

НА ВОЛІ.

В суботу 13. ц. м. в год. 4. попол. вийшов на волю з львівської слідчої тюрми головний редактор нашого органу п. Василь Мудрий і адв. д-р Олександер Марітчак.

ЗВІЛЬНЕННЯ Б. ПОСЛІВ.

Повідомляють нас з Чорткова, що звідти випущено на волю б. послів: о. прал. **Л. Куницького** (за кавцією 3.000 зол.) та **І. Заваликута** (2.000 зол.) і сенаторів **Мих. Бараника та Мик. Кузьмина** (без кавції).

ЯК СИДЯТЬ Б. ВЯЗНІ З БЕРЕСТЯ.

Повідомляють нас, що група бувших українських послів, яких привезено з Берестя до Львова, розділена так: Бувші посли **Вислоцький** і **Ліщинський** сидять на III. відділі, **Паліїв** на II. відділі сам, а **Целевич** і **Когут** коло шпиталю. Біля їх дверей сторожать постійно постерункові, які й обсервують через віконце, що вязні роблять. Келія п. Целевича замкнена на два ключі: один ключ має дозорець, а другий постерунковий. Як є по інших келіях, не знати. Книжки допущено до вязнів щойно від тижня, таксамо один польський часопис. Українських часописів не допускають, не вільно їм також мати олівця до писання.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

Перед червоним судом.

У „Червоній Ґазеті“ читаємо звідомлення зі суду, яке характеризує відношення селян до радвлади:

„У станиці Ново-Титарівській є заможній одноосібник громадянин Валявський Трихвін. Валявському було дано завдання з хлібозаготівлі в 34 центнери. Досі він не виконав жадного кіля.

Кілька разів члени комісії сприяння ходили до нього й вимагали виконати завдання. Але Валявський, щораз відмовлявся.

— У мене хліба нема й вивозити я його не буду — говорив він.

Далі не можна вже було відмовлятися й Валявський вирішив виїхати зовсім з дому, а синові та дружині наказав, щоб ні в якому разі не здавали без нього хліба.

— Коли здасьте державі без мене хоч одно кільо, повбиваю бісових душ, як прийду.

З допомогою міліції Валявського привели на засідання пленуму станради. На питання, чи думає Валявський виконувати плян хлібозаготівлі, він відповів:

— Минулих років не виконував я ні фунта й зараз не думаю виконувати. Пішли ви геть із своєю хлібозаготівлею!

Пленум станради ухвалив укарати Валявського за злосливу нездачу хлібних лишків. Але цей захід наслідків не дав. Валявський знов відмовлявся виконувати хлібозаготівлю. Довелося вжити останніх заходів: піти до Валявського до дому й подивитись, чи дійсно таки нема в нього хліба. І щож, у цього „біdолахи“ найшли захованих 89 сотнарів хліба. За це Валявського віддали до суду. Суд, розібравши справу, засудив його до 10 років вислання з Північного Кавказу та сконфіскував деяке майно й хліб.

—o—

Ґоркий полемізує.

Радянська преса містить статтю Максима Горкого, в якій цей письменник полемізує з Айнштайном та Томасом Маном у звязку з їхніми протестами проти розстрілу вчених в СРСР. Горкий пише: „Неймовірні злочини 48 шкідників находять серед „гуманістів“ своїх оборонців, які спокійно переходять біля злочинів буржуазії в Індії, Китаю, Африці та в їхніх краях. Розстріл шкідників був конечний для охорони СРСР“.

З життя наших установ.

Ювилей 25-ліття „Достави“.

Наша одинока кооператива з церковними річами: торг. пром. дім „Достава“ у Львові, відсвяткувала дня 10. грудня ц. р. з нагоди річних Загальних Зборів скромно й тихо свій 25-літній ювилей.

На Збори явились не лише члени, але й представники наших центральних установ. Голова Надзірної Ради кооперативи „Достава“ о. сов. Александер Стефанович, відчиняючи Загальні Збори, представив коротко діяльність „Достави“ від дня її заложення, себто від 1905 року по нинішній день, з якого було наглядно видно ті великі заслуги „Достави“, які вона положила у відродженні нашого економічного життя, в окрасі наших церков, у виробі стилевої церковної утвари та в плеканні нашого рідного мистецтва. З нагоди 25-літнього істнування має „Достава“ видати свій часопис „Вісти з Достави“, в якому з певністю ширше представить свою діяльність від часу свого заложення. Тому ми тут про це ширше розписуватись не будемо.

Звіт з діяльности „Достави“ за попередній діловий рік (1929-1930) здав технічний директор „Достави“ інж. Любомир Савойка. З нього ми побачили, що „Достава“ стоїть на твердих певних підвалинах так, що не зважаючи на жалюгідне економічне положення в Польщі, а передовсім нашого селянства, яке є головним покупцем церковних річей в „Доставі“, біланс за діловий рік 1929-1930 випав дуже корисно, бо з зиском в сумі 8.018.38 зол.

По звіті Контрольної Комісії розділили Загальні Збори цей зиск так: на 10 проц. дивіденду членам від повних удїлів 649.90 зол., до резервового фонду приділено 3.768.48 зол., на 2 проц. товарові звороти членам за готівкові закупки 1.000 зол., на добродійні датки, а саме: вдовам і сиротам по священикам 1.000 зол., на будову шпиталю ім. Шептицького 500 зол., на будову дому для пластунів 200 зол., дітям на вакаційні оселі 100 зол., „Рідній Школі“ 200 зол., Т-ву „Руслан“ гімназ. учеників 100 зол. Разом на добродійні цілі призначено 2.100 зол., а решту зиску в сумі 500 зол. рішено перенести на слідуючий рік.

В дискусії над звітами зложив у прегарній промові през. д-р Кость Левицький привіт „Доставі“ від „Центробанку“, підкреслюючи специяльно заслуги о. Александра Стефановича для „Достави“. Теплими словами привитав „Доставу“ і д-р Олександер Барвляк від Народньої

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 16. ГРУДНЯ 1930.

ІЛЬКО БОРЩАК.

Україна на французькому стінному календарі 1688 року.

У ч. 2. „Бібліольоґічних Вістей“, видаваних Українським Наук.-Дослід. Інститутом Книгознавства (Київ—Харків), находимо прецікаву статтю історика І. Борщака, дуже актуальну в сезоні календарів. Передруковуємо її, справляючи одночасно численні помилки французького тексту і даємо переклад поміщених у тексті поезій.

У 1687 році українська армія на чолі з гетьманом Самійловичем разом із московською армією завоювала Крим і, як відомо, невдало; — похід скінчився так, що усунено Самойловича й вибрано Мазепу.

Цей кримський похід зорганізовано як наслідок антитурецької могутньої ліги, що тоді складалася з Цісаря, Венеції, Москви й Польщі. Не зважаючи на невдачу походу, про нього гучно говорили в Европі, особливо, про участь козаків. Там ще памятали антитурецьку акцію козаків у 1683—1684 рр., що причинилась до появи численної літератури*).

Не дивно тому, що Україна й зявилася на французькому стінному календарі. Календарі ці, крім днів і місяців, що займали дуже мало місця, завжди мали розкішну гравюру-оздобу самого календаря. Сама ця оздоба й цікава. Цікава з іконографічного боку і з огляду її змісту, бо за зміст брали завжди найгучнішу подію у Франції або в Европі.

Нема що й казати, — яка своєрідність ці календарі. Досить сказати, що в усіх париських бібліотеках і збірках не можна знайти повного їх комплєту.

*) В своїх матеріялах маю 3 потртугальські, 1 еспанську, 5 німецьких і 17 італійських книг, брошур, летеликів, спеціяльно присвячених козацькій акції проти турок за 1683—1687 рр. Але їх, певно, було більше, не кажу вже про газети

Саме недавно ми випадково натрапили на календар, що про нього йде мова. Переховується він в естампному відділі париської „Національної Бібліотеки“ в збірці, так званій „Геннен“, том. 64, стор. 6. Зрозуміло, що ми хотіли його сфотографувати. Але це річ безнадійна, і назавжди безнадійна: той самий Геннен, року 1863 передаючи до Нац. Бібл. свою збірку 15.000 гравюр, поставив умову — ніколи не робити з неї фотографій. Можна тільки дивуватися такій фантазії: що вартий іконографічний документ, коли його не можна показувати наочно?

Власне через те й подано тут опис українських моментів цього календаря, що навряд чи побачить у скорім часі світ, бо хто зна, чи не єдиний примірник віднайшов Геннен?

Календар зветься: **„Almanach pour l'an de bissecte MDCLXXXVIII. A Paris chez François Gouillain l'aîné, Rue St-Jacques, à la ville de Cologne“.**

Окрім назви „альманах“, по-нашому зветься він „стінний календар“. Розміру він великого: 88×55 цм., вгорі високо назва гравюри-оздоби: **„Le Branle des Provinces conquises sur le Turcs ou la décadence de l'Empire ottoman“.** („Танок країн, відвойованих від турків, або занепад отоманської імперії“).

Ґравюру можна поділити на три частини: Горішня (1—23 цм.), праворуч і ліворуч різні символічні малюнки баталій і перемоги над турками, що мав Цісар — „між Дунаєм і Дравою 12 серпня 1687 р.“, тут і сурми, й літаври, й відрізана голова паші... Центральна частина (1—33 цм.) — для нас найцікавіша: тут маємо танок країн у такому порядку: зліва, праворуч, московський цар — видно лише спину і футро, — танцює з Кримом, венецький дожа — з Кандією, льотаринський князь — з Угорщиною, баварський курфірст — з Хорватією, король польський (Ян Собеський) — з Україною.

Постать України має вгорі підпис „Україна“ й представляє гарну жінку зі своєрідною хусткою на голові, довгим жупаном, підперезаним срібним поясом, шия в неї незапнута. Обличча дуже виразне, і, це найцікавіша постать у групі.

Нарешті долішня частина календаря (1—36 цм.). Тут самий календар, оточений з двох боків знову алегоричними малюнками на ту-ж тему побитої Туреччини, але вгорі є віршовані діяльоґи всіх осіб, що беруть участь у танку.

Для нас мають значіння вірші Яна III, України й Туреччини. Ян III. (Польща) до України:

Vous étiez autrefois notre amante, la belle,
D'autres sur votre coeur ont depuis empiété,
Si desormais pourtant vous nous êtes fidèle
Nous vous pardonnerons cette légèreté.

(Красуне! Я колись кохав тебе безмірно,
Та інші твоє серце звабили внаскок...
А що тепер находжу знову тебе вірну,
То вибачаю давній необачний крок...)

Україна відповідає:

Ce fut bien malgré moi que je fus enlevée
Vous ne prêtez pour lors me donner du secours
Mais puisque de leurs mains votre bras ma sauvée
Je reprends de bon coeur mes premièrs amours.

(Мене насильно взяли, проти волі,
А ти мені тоді на поміч не прийшов,
Коли-ж пізніше ти звільнив мене з неволі,
До першого кохання радо вернусь знов...)

Турецький султан чуючи цей діяльоґ, звертається до України:

Princesse que j'avais si longtemps possedée
Je vous perde pour jamais, le sort en est jeté,
C'est ma faute, il est vrai, je vous ai mal gardée,
J'en pleure et les vieux sont de votre coté.

(Царівно! Я діждався смертельної втрати:
Моєю Ти була... тепер пропало все...,
Я каюся: не вмів тебе я пильнувати,
Лиш сльозиллю... тебе-ж старий твій жде...)

З історичного боку всі ці діяльоґи — повна нісенітниця. Ніякої України від Туреччини Польща не дістала в році 1687. Хіба що це відгук козацької допомоги Куниського Собеському в 1683—1684 р.?

А договори в Бучачі (1672 р.) і Журавні (1676 р.) віддали Туреччині частину України. Можливо, що ці договори й згадав автор календаря.

Проте, перед нами своєрідний і дуже рідкий примірник з „Українїки“ за кордоном, що його варто занотувати.

Торговлі, бажаючи її такого розширення, щоби своїми церковними річами засипала цілий наш край і в цей спосіб виперла з наших церков тан-диту, куповану по чужих нам національно скле-пах. Доказ співпраці „Достави" з Національним Музеєм зав у привіті від Національного Музею директор цьогож Музею д-р Іларій Свєнціцький, з якого ми бачили, яким конечним для нашого народу є Музей, з якого навіть економічна уста-нова „Достава" користала, одержуючи звідси постійно взори й поради в ціли виконання сти-левої, в нашім обряді, церковної утвари.

Крім цих устних привітів з нагоди Загаль-них Зборів, одержала „Достава" також привіти письменні, а саме від Ревізійного Союзу Україн-ських Кооператив, якого членом є „Достава" від дня свого заложення, і від центральної торго-вельної агентури „Маслосоюза" у Львові.

Після поновного вибору пятьох членів Над-вірної Ради, а саме: о. Александра Стефанови-ча, дир. Миколи Заячківського, о. крил. Володи-мира Громницького, д-ра Іларія Свєнціцького й о. крил. Володимира Садовського, предсідник Загальних Зборів о. крил. Александер Стефано-вич, подякувавши присутнім за участь, Збори розвязав.

Ревізії й арештування.

МОНАСТИРИСЬКА.

В Монастириськах відбулися дня 27. листо-пада 1930 вже другі з черги масові ревізії у всіх українських установах та у свідоміших україн-ців. Цим разом ревізії переводили розвідчики тайної політичної поліції з Чорткова, при спів-участи місцевої умундурованої поліції, покли-куючись на якесь уповажнення окружного про-куратора в Чорткові, хоча Монастириська під-лягають окружному судові в Станиславові.

Основні ревізії переведено: в Складі Повіт. Союзу Кооператив, філії „Просвіти", Народнім Домі, читальні „Просвіти", парохіяльній канце-лярії та в домі пароха о. Любомира Білинського, у п. Н. Запісецької, Петра Лехмана, урядовця філії п. Дмитра Савчака, Федора Василика, Ан-дрія Кардаша, п. Стефи Радловської, учительки Константини Посацької, д-ра Василя Банда, д-ра Адольфа Кардаша та упр. Складу П. С. К. Михайла Чайківського, якого й забрано на по-ліцію. Слід замітити, що у п-ни Стефи Радлов-ської та у п. Дмитра Савчака перевела поліція основну ревізію також передтим, дня 14. XI. 1930.

Всюди шукали зброї та літератури УВО. В читальні „Просвіти" забрали заржавілу шаблю, до вжитку аматорського гуртка, кілька книжок та спис випожичаючих з бібліотеки, в Складі П. С. К. забрали стінну мапу Галичини, приватні записки, кілька українських книжок, котрі про-дають у всіх книгарнях, матеріяли про вислід виборів до сойму і сенату та про виборчі зловжи-вання у мужів довіря листи ч. 11. пп. М. Чайків-ського та Д. Савчака. В часі ревізії у п. Дмитра Савчака, якого тайний агент післав до сусідньої кімнати по світло, по повороті найдено один при-мірник „Сурми", і то в книжці, котру передтим уже докладно провірено. В часі ревізії в П. С. К. потерпіли фізично практиканти Параций Волод-имир, Анатоль Кроподра і Теодор Кроподра.

ГОРОДЕНЩИНА.

Дня 4. грудня ц. р. перевела поліція ревізію в Загарука Дмитра, гол. чит. „Просвіти" в *Дуб-ках*, пов. Городенка, після чого його арештовано. Крім нього арештовано ще Панькова Стефана, Григоришака Михайла, Грицькова Василя і Вовьного Ілька. Причиною до арештування по-служило те, що вони збирали підписи тих ви-борців, які при сенатських виборах віддали го-лоси на одинадцятку. Таких підписів мали вже 120, хоч при обчисленні голосів показалося бу-ло тільки кільканацять голосів на 11-ку. По чо-тирьох днях випущено всіх на волю.

ВИЙШЛИ НА ВОЛЮ.

Дня 1. грудня ц. р. випущено у Львові на волю п. Василя Заяця з **Голоска Великого** біля Львова, арештованого дня 22. вересня ц. р.

Пишуть нам з *Побережа*, пов. Станиславів, що арештованих в тому селі селян Вовка й Ми-хайла Качана випущено зі станиславівської тюрми на волю. Першого з них випустили давні-ше, а Качана щойно тепер, бо в нього найшли були квестіонар Археольогічної Комісії Наук. Т-ва ім. Шевченка, зладжений проф. варшав-ського університету д-ром Кордубою, який взяли за відозву УВО. Через отой квестіонар Качан просидів у тюрмі майже два місяці, поки справа остаточно не вияснилася.

ОСТАННІ ВІСТИ

ІНТЕРВЮ МАРШ. ПІЛСУДСЬКОГО.

Марш. Пілсудський мав 13. грудня інтервю з ред. Свєнціцьким. Згадав, що вже ред. Ме-дзінському говорив, що в головній централі кожної держави є три пружини: президент, у-ряд і вибрані установи. Польська, конституція зредаґована так, що ті три пружини не можуть ділати ґармонійно і мусять усе бути зі собою в незгоді. Замість визначити, що має робити президент, що уряд і що сойм, залишили усе президентові, урядові та соймові. Недостача по-ділу праці створює смішність для президента, безплодні клопоти для шефа уряду та вічне „па-скудство" для пана сойму. Коли треба направи-ти конституцію, то так, щоби кожна з тих пру-жин могла свобідно ділати в своїй ділянці. Роля президента держави повинна бути: конечність управильнювати цілу центр. машину держави. Це може робити лише одна людина, а не сотки й тисячі. Президент не може бути позбавлений безпосередньої влади над усіми сторонами, ко-трі спричинюють тертя. Тому конституція по-винна дати президентові безпосередні права у відношенні до кожного міністра, до сойму та сенату. Колиб президент міг свої постанови в самім порядку праці сойму полагодити прика-зом, то хто зна скільки дурниць, що походять із пристрастей, можна би оминути. Соромом було би для конституції, колиб за це вимогала контрасиґнати. Вкінці заявив марш. Пілсуд-ський, що воліє президента вибраного інакше, ніж соймом і сенатом, так щоби він був і прав-но і звичаєво незалежний від тих установ, себ-то, щоби його вибирав увесь край. Закиди, що це було би демаґоґією, роблять найдурніші де-маґоги.

ПЕРЕД ВИЇЗДОМ МАРШ. ПІЛСУДСЬКОГО.

Із марш. Пілсудським поїде за кордон один із його прибічних старшин і може радник Мих. Мосціцький. Марш. Пілсудський побуде за кор-доном 6 тижнів до двох місяців. Радн. Мосціць-кий винайняв на Мадейрі велику вілю із садом від тамошнього мешканця, швайцарського го-рожанина. Дипльоматичний пашпорт марш. Піл-судського має візи всіх держав зах. Европи. Марш. Пілсудський їде без родини. Невідомо теж чи поїде з ним віцеміністр закорд. справ Бек, чи приїде щойно пізніше.

РЕВОЛЮЦІЯ В ЕСПАНІЇ.

З Парижа повідомляють, нібито в еспан-ській провінції Хакка вибухла революція. Зало-га в Хакка, 1500 вояків, вирушила в напрямі Гу-еска та задержалася 3 км. від міста. З Мадриту вийшов проти повстанців один полк. Заалярму-вали теж кілька залог у півн. Еспанії. У звязку з подіями в Хакка уряд настановив цензуру. Є чутки, що богато залог у півн. Еспанії захопила революція. Еспанські республиканці перекра-даються із Франції та пристають до повстанців. Кажуть, що провідником повстанців є майор Франко, славний летун, що недавно втік із ес-панської тюрми. У понеділок мають проголоси-ти в Еспанії ґенеральний страйк.

Аг. Аваса повідомляє, що правильні війська заатакували повстанців. Повстанці розбіглися. На полі бою осталося лише трьох старшин, що кричали: „Хай жиє республика!" Їх забрали в полон. Вони станутъ перед военним судом. Правильні війська не потерпіли втрат. Повстанці мають двох убитих і 9 ранених. Гадають, що бу-ло більше вбитих і ранених. Серед цивільних повстанців є м. ін. студенти із Сараґоси та Мад-риду, а також професори мадридського універ-ситету. В Сараґосі вибух загальний страйк.

Треба сподіватися, що події зліквідується до кількох годин. У даному випадку не є це бунт у справжньому значінні того слова, а є це брудні махінації військових і цивільних, що під-бурюють вояків до бунту, впевняючи, що в Мадриді проголошено республику.

Дня 14. ц. м. розстріляно в Мадриді орґані-заторів революції, сотника Галяна і сотника Са-лінаса. Розстріляно теж багато повстанців і бунт здавлено.

НОВИЙ УРЯД У ФРАНЦІЇ.

Сенатор Стеґ утворив кабінет у такім скла-ді: Стеґ голова ради міністрів і міністр кольонії, Бріян закордонні справи, Леґе внутрішні спра-ви, Саро маринарки та військові справи, Шерон справедливість, Жермен Пальмал бюджет, Бар-ту війна, Жорж Бон почта, Кекіль публ. здоров-ля, Шотан публ. освіта, Люшер торговля, Боре хліборобство, Даляді публичні роботи, Пенле-ве летунство, Данелю торг. маринарка, Ґрінд праця, Тумір емеритури.

Новий кабінет може бути здатним до життя щойно тоді, коли одержить піддержку соціялі-стів, інакше може легко впасти при першій стрі-чі з парляментом.

СЛІДСТВО ПРОТИ ФУНКЦІОНАРІВ ПОЛІЦІЇ.

У звязку з процесом за вбивство Центнер швера влада почала дисциплін. доходження проти функціонарів слідчого уряду у Варшаві, які вели поліційне слідство проти здогадливих убивників Центнершвера. Від висліду дисциплі-нарного слідства залежатиме дальша доля тих функціонарів.

ЛІТАК ОСІВ В ГОРОДЕНЩИНІ.

Пасажирський літак, власність Польських Летунських Ліній, по дорозі до Букарешту, на-слідком мряки та сильної метелиці осів на двір-ських полях у Поточиськах (пов. Городенка). При причалюванні зломився пропелер, а мотор занечистився. Із подорожніх ніхто не потерпів. Літак могтиме відлетіти щойно, як дістане но-вий пропелер.

СНІГОВІЯ У СТАНИСЛАВОВІ.

У ночі на 13. грудня сильна снігова хурто-вина в Станиславові й околиці позривала теле-фонічні дроти. У Станиславові при Ведельмає-рівській вулиці перевернула два телеф. стовпи.

ЗАГ. ПЕРЕПИС ДІТЕЙ.

Польське мін-ство віроісповідань і прилюд-ної освіти у порозумінні з головним статистич-ним урядом приказало зібрати в цьому шкіль-ному році точні статистичні дати в усіх школах, починаючи від захоронок аж до вищих шкіл. Крім того переведуть на весну 1931 р. загальний перепис дітей. Матеріялів тих ужиють для пля-нового доповнення орґанізаційної праці в школах.

ЕПІДЕМІЯ ҐРИПИ.

Як подає виленська преса, у Вильні занеду-жало на ґрипу аж 12000 осіб, а 24 осіб померло.

УВІЛЬНИЛИ ВБИВНИЦЮ РІДНОЇ ДИТИНИ.

Перед львівським трибуналом присяглих відбулася розправа проти 24-літньої служниці з Любовниця, Катерини Кордупель зате, що в ріці Плетчанці в Люблинці втопила свою 10-місячну дитину та що у мельдунковім бюрі у Львові зго-лосилася під назвищем Марії Борщевич. На розправі обвинувачена призналася до вини, а оправдувалася, що не могла удержати дитини. Присяглі судді 11 голосами затвердили питан-ня про вбивство, а 10 голосами питання в справі почитальности обвинуваченої. Трибунал увіль-нив обвинувачену від вини і кари.

НАГЛА СМЕРТЬ ПРОФЕСОРА.

У Львові помер наглою смертю професор політехніки Гнат Дрехслер, визначний знавець урбаністики. Помер у 52. році життя.

САМОГУБСТВА.

У Львові при вул. Солодовій ч. 1. відібрав собі життя студент прав Стан. Міхалевський зі Збаража. Останніми часами він жив у великій нужді. Міхалевський повісився на балюстраді ліжка. — На вул. Личаківській напроти заг. шпи-талю постріливея в околиці серця кафляр зі Знесіння Ридлер. Його забрали до шпиталю. — На Сиґнівці постріливея Вікт. Шнуровський. Йо-го в ґрізнім стані перевезли до шпиталю. Він відтам утік, а опісля вломився до громадського уряду в Черкасах, де вкрав кількасот золотих і револьвер. З невідомих причин постріливея те-пер Шнуровський на Сиґнівці.

БІЙКА НА СЕЛІ.

В селі Дорожові, в Самбірщині підчас бійки парубків згинув 28-літний Іван Огар. Вбивників арештовано: 19-літного Андрія Фіщака і 21-літ-ного Михайла Мисишина. Бійка почалась за дівчину.

БАНДИТИЗМ.

Микола Скутак напав з револьвером на Ма-рію Фрідман в Грабівці, пов. Калуш, і погрожу-ючи її, ограбив у неї багато домашних річей, вартости 600 зол. і дещо готівки. Миколу Ску-така арештували.

НА ЕЛЄКТРИЧНІМ КРІСЛІ.

Дня 14. ц. м. у американській вязниці Сінґ-Сінґ виконано присуд кари смерти при помочі електрики на особах трьох бандитів, 19-літнього Больґера, 20-літнього Бутяра і 22-літнього Фер-нандія. Вони всі три вбили аптикаря Льонда Ісляндa.

Чанґ-Кай-Шек урядує.

Англійська преса сповіщає, що китайський маршалок Чанґ Кай-Шек розпочав енерґічну акцію проти комуністів. В Шанґгаю розстріляно 8 комуністів. Маршалок видав відозву, в якій заявляє, що комуністи, які добровільно перей-дуть до його армії, зложать зброю, не будуть ка-рані, а комуніст, який убє свого команданта чи аґітатора, дістане ще нагороду.

Подяка.

ВП. П. Доц. Д-р Добжанському Ант. за поставлення діягнози, та **ВП. П. Д-р Кендзерському Йосифові,** Ст. Асист. Університетської Клініки Ото-ларинг., за успішне переведення операції й дуже дбайливу лікарську опіку в часі недуги складає отсею дорогою найщирішу подяку

Ратич Василь, учитель гімназії.

Виборчі висліди до сенату.

КАМІНЕЧЧИННА.

Місцевість:	11	1	4	6	7	14	20
Камінка Стр. І.	47	194	3	4	10	—	10
Камінка Стр. II.	54	792	—	—	—	—	—
Камінка Стр. III.	158	—	—	7	4	1	—
Стрептів	199	109	—	—	—	—	—
Желехів Великий	132	185	—	—	—	—	—
Желехів Малий	52	199	—	—	—	—	—
Стриганка	110	52	—	—	—	—	—
Таданє	92	130	—	—	—	—	—
Спас	110	113	—	—	—	1	—
Криволянка	21	1	—	—	—	—	—
Якимів	118	8	—	—	—	—	—
Ямне	7	104	—	—	—	—	—
Язениця Руська	133	44	—	—	—	—	—
Горпин	41	231	—	5	—	—	—
Лани Польські	58	87	—	—	—	—	—
Вирів	144	34	—	—	—	—	—
Добротвір	477	174	—	—	—	—	—
Дернів	77	77	—	—	—	141	—
Батятичі	311	289	—	—	—	9	—

Бракує вислідів із сіл Бербеки, Будки Незнанівські, Дерев'яни, Лани Нім., Лапаївка, Лодина Нова, Нагірці Малі, Незнанів, Руда Сілецька, Соколя, Соколів, Сілець Беньків, Сапєжанка, Обидів, Язениця Польська, Ягоня і Підзамче.

Вибори до сенату назагал випали гірше, як до сойму. Причиною цього більший натиск і агітація 1-ки а крім того випадки, як ревізії й арештування в тих селах, які віддали значнішу скількість голосів до сойму на одинацятку.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Хандра.

Щороку, як тільки білий сніг покривав чорну землю, хапала мене циганська хандра. Хотілось мені кудись мандрувати, найрадше туди, де є клапоть ліса чи кусень поля, а все те разом творить мисливський терен. Любив я в ясну морозну ніч чигати на таємного мешканця борів — дика, перехитрити ошуканця — лиса, а коли не було ні одного ні другого, то бодай порадувати око гуртком швидконогих кіз, що боязко виходили на узлісся.

Останніми роками пропала десь давня хандра. Замість неї хапає мене ревматизм, замість на дика чигаю на „першого", а замість на лиса перехитрюю шефа. Одно що ще остало, то вічна охота порадувати око гуртком швидконогих кіз. Але ця остання мисливська функція не вимагає мого виїзду в ліси і тому здається остала такою, як колись була. Оглядаю їх щодня, може навіть у більшій скількости, як у найкращім ловиці. Кожної днини, тільки сонце зайде за обрій, виходять на узлісся Академічної, стають на поляці біля памятника Фредр.. (Фредри, Фредрого, чи Фредрія? — направду, не знаю!) і починають крутитися. Підбіжать то в одну то в другу сторону, пристануть,ніби чогось сполошаться, втічуть на хвилину і знову вертаються. Зовсім як їх неосвоєні посестри з далеких борів. Богато між ними і цапів, але ці зовсім ріжні від своїх двійняків у лісі. Там, коли в зимі котрийсь має роги, то це напевно „кіммерер" (правильніше: кюммерер, але цього ніхто не зрозумів!) Тут що другий з величезними рогами, які не є для них ні гордістю ні прикрасою. Роги ці виросли їм дуже швидко, а скинути їх просто неможливо.

Природа не всюди настановила однакові закони. Інакші вони для міста — інакші для ліса.

Стою я на Академічній, дивлюся на те все, а сніг паде, паде, паде. Білі петлі кружляють довкола і з тихим-тихесеньким шелестом падуть на брудний тротуар. Десь далеко, в глибині мого „я" скиглить давнє бажання поїхати в лісову глушу, послухати скрипоту безлистих дерев, вечірнього зову пугача, осторожньої ходи лісових мешканців. Груди дихнулиб вільніше, ноги рушились би справніше, серце забилось би живіше.

Але ця думка, не думка а тільки її тінь швидко зникає.

В грудях щось поколює, в ногах покручує, а серце, згідно з лікарською порадою, не сміє битися живіше.

Спочинь!...

Галактіон Чіпка.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

НОВИНКИ

— Книгарня „Рідної Школи", Львів, Сикстуська ч. 20. вже відчинена і поручає великий вибір гарних книжок на Миколаївські і Різдвяні дарунки.

1042 3—5

— **Конфіската „Діла".** Попереднє (278) число „Діла" підпало конфіскаті за два місця передової статті п. з. **„Високий уряд уже подбає..."** Це вже 36-а з черги конфіската „Діла" в цьому році.

— **Знесення конфіскати.** На засіданні окружного суду у Львові в дні 5. ц. м. знесено конфіскату прикметника „страшні" в передовій статті „Діла" ч. 269 п. з. „Підсумки". Дотичне речення буде виглядати тепер так: „У нинішніх підсумках приходиться хіба знову тільки пригадати ті **страшні** умовини праці, серед яких опиняться українські репрезентанти на варшавському терені й одночасно ті завдання, які будуть змушені виконувати, — ще важчі й ще більше відповідальні, ніж їх мала попередня репрезентація".

— **До Вп. Передплатників твору „Українська Загальна Енциклопедія"!** В-во У. З. Е. просить своїх Передплатників, а зосібна **львівських,** щоб **конче** вирівнали свої залеглости, бо В-во потребує перед закінченням І. тому більших сум гроша на **колірові** ілюстрації, що виконуються за кордоном та на геогр. мапи і переплет. В-во У. З. Е. взялося за велике культурне, а, як на наші відносини, важке діло, та ще до того в скрутний час. І тільки **точне вплачування передплати** уможливить В-ву У. З. Е. піти на стрічу всім побажанням П. Т. Громадянства, a перш за все видавати нашу першу Енциклопедію в означеному часі. — **Адміністрація У. З. Е.**

— **За що карають.** Пишуть нам: Постерунок поліції в Чернелиці, пов. Городенка, зробив донесення до староства в Городенці на Мокрицького Степана, господаря в Репужинцях, за те, що його пес не був припнятий. Дня 6. листопада ц. р. засуджено Мокрицького на 10 зол. адмін. кари. Колиж він, як бідний чоловік (власник 2 моргів поля і батько численної родини), почав проситися, що такої суми не в силі **заплатити,** дістав на це від п. Курчака, урядовця **староства** (котрий цю кару йому вимірив), таку відповідь: **„Gdybyście nie pracowali w kooperatywie, tobyście zapłacili pięć złotych, a tak musicie zapłacić dziesięć..."** Треба зазначити, що Мокрицький крамарює в кооперативі від її осмування і колиб він уступив, тоді крамницю треба булоб мабуть зачинити, бо в місці крамаря підшукати годі, а позамісцевого кооператива наразі не була би в силі удержати.

— **Розвязали т-во „Луг" в Жулині.** Стрийське староство розвязало 7. грудня ц. р. т-во „Луг" в Жулині, одно з найдіяльніших товариств у Стрийщині. Слід замітити, що минулого року стрийське староство розвязало в тому самому селі т-во „Сокіл".

— **Нема праці.** У Львові при вул. Збіжевій ч. 3 вискочила через вікно з 3-го поверху Софія Фрісман з Немирова. Вона впала на пішоход і розбила собі голову та у безнадійнім стані опинилась у лічниці. Причиною самовбивства був брак праці і хліба. — З подібної причини на Сигнівці під Львовом застрілився Віктор Шутровський.

— **Знов обікрали церкву.** На Ланах під Стриєм невідомі злочинці вкрали в церкві три дорогі чаші та фляшку вина. Злодіїв не вдалось найти.

— **Влом до каси в Станиславові.** Минулої ночі злодії закрались до каси товарової стації в Станиславові і відчинивши касу підробленими ключами, вкрали 1990 золотих. Каса була заасекурована.

— **І двацятьзолотівки фальшують.** У Борщеві арештовано канцелярійного практиканта Осипа Подільського за фальшування банкнотів по 20 золотих. Фальсифікати пізнав купець Брак, в якого Подільський купував якийсь крам. Арештованого відвезено до вязниці в Чорткові, з в його домі сконфіскували фарби та інше приладдя для виробу грошей.

— **Через невилічиму недугу** в Трибухівцях, пов. Бучач, втопилась у криниці 63-літня жінка Юстина Маланчук.

— **Впала до каменолому.** В селі Буцневі в Тернопільщині селянка Д. Кондратишин ішла вечором біля необгородженого каменолому і через необережність впала зі скелі. Вона потовклась так, що скоро померла.

— **Гута шкла Філіпса у Варшаві.** Дня 2. ц. м. у Варшаві відбулось урочисте посвячення гути шкла Філіпса. Це перша в Польщі фабрика виробу електричних ламп і радіових шкляних приладів. На посвяченні був присутній президент Мосціцький та кількох міністрів і представники міністерства. На святі промовляли: ґенеральний директор концерну д-р А. Філіпс та директор польських заведень цієї фірми Ф. Вальтершайд. Сьогодні у цій фабриці працює 7200 осіб, а виробляє вона річно майже 8 мілінів бальоників для ламп електричних і для радія. При фабриці істнують: касино для урядовців, харчівня для робітників, купіль і т. д. Згадана фірма влаштувала виставки своїх виробів у Варшаві, Познані, Лодзі, Львові, Кракові, Катовицях, Бидгощі та Вильні.

— **Також спосіб проти Ремарка.** У Берліні німецькі націоналісти стараються всіми силами не допустити публику на висвітлення в кінах фільми „На заході без змін", тому, що ця фільма антинаціоналістична. На днях ці націоналісти придумали такий спосіб відстрашування публики: пустили між жінок в салі кіна трьох неїдовитих вужів. Одна елеґантна дама, сидячи в кіні, нагло почула, що на її нозі щось рухається під кріслом. Думаючи, що її напастує якийсь сусід, вона сердито оглянулась на молодиків, що сиділи поруч з нею і мала охоту навіть зневажити напасника чинно, але не знала котрий то з них надто сміливий. Але за хвилину почула, що це не чиясь рука на її нозі, але щось інше. Дама глянула під кріслом і побачила, що по її нозі лізе до гори вуж. Можна уявити собі, який крик счинила ця дама і як втікали всі жінки зі салі, тим більше, що другий вуж виліз аж на коліна молодій ґімназисточці.

— **За зневагу Христа.** Німецький маляр Ґрош рисував карикатури до твору „Хоробрий вояк Швейк" і між іншим нарисував Ісуса Христа, якого жандарми женуть на фронт до наступу. Христос має на лиці ґазову маску, а на плечі кріс. Кількох священиків добачило в тім зневагу релігії та заскаржило Ґроша до суду. Маляр боронився тим, що він не хотів ображати нічиїх релігійних почувань ані зневажати Христа, якому він сам поклоняється, але бажав тільки висміяти світову війну та представити, що якби Ісус Христос був на землі підчас світової війни, то його змобілізувалиб та багнетами прогналиб на фронт, так як гнали неодного антимілітариста й противника проливу крови. Берлінський суд розглянув цю справу і звільнив маляря від вини і кари.

— **Муссоліні як письменник.** У польському перекладі вийшла повість „Коханка Кардинала". Цю повість написав італійський диктатор в 1909 р., коли він був співробітником соціялістичних газет та великим ворогом релігії і духовенства. Ця антиклерикальна тенденція замітна і в згаданій повісти. „Коханка Кардинала" це історія любови кардинала Мадруца і Клявдії Партічеллі на тлі неспокійної доби XVII. віку в Трієнті. Клявдію вбиває другий любовник дон Бенізі, а кардинал з розпуки вмирає також. Повість Муссолінія цікава хіба тим, що її написав вожд фашизму, з колиб її написав хто інший, то на „коханку кардинала" ніхто не звернув би уваги. Убогий сюжет, наївно переведена акція, брак виразности характерів і дуже недотепне фільософування автора все це доказує, що можна бути кепським письменником, але добрим диктатором і навпаки.

— **Велика пожежа в Константинополі.** Дня 12. ц. м. в Константинополі вибухла велика пожежа. Згоріло майже 200 домів, тому, що дільниця, де був вогонь, майже ціла деревляна. Кемаль Паша був якраз у Константинополі, приїхав на місце пожежі та заохочував гасити вогонь. Дільниця горіла цілі два дні.

— **Аж 50 мілінів?** Товариство Приятелів Союзу Народів у Відні опублікувало, що під цю пору в цілому світі є майже 50 мілінів осіб, які не є горожанами жадної держави, бо через війну, революцію та інші причини втратили горожанство і живуть на чужині. Серед цих „бездержавників" найбільше росіян та українців.

— **Чорна месть.** В сербськім селі Карадігі господар Гаслер жив у незгоді зі своїм сусідом. Цей сусід все відгрожувався йому, але Гаслер не брав собі того до серця. Коли на днях Гаслер пішов з жінкою на торг, а дітей лишив самих вдома, його сусід убив 2 малі донечки свого противника і спалив його хату, після чого сам зник без сліду.

— **Справлення помилки.** У статті **„Високий уряд уже подбає..."** („Діло", ч. 278), в реченні: „Скоки від опортунізму за премієрства Сосновського до опозиції в часах володіння Хієнковського до опозиції в часах володіння Пяста скінчилися...", зайшла помилка. Замість: Сосновського, має бути: **Сікорського.** — В статті п. з. **„Поважна маніфестація"** („Діло", ч. 278) перекручено назвище ректора Львівської Політехніки проф. **Мінкевича** на: Верешинського.

ҐРИПА.

Поширена недуга. — Процес грипи. — Як хоронитися перед тою недугою.

Що-року на весні і в осени дається сильно відчути нашому населенню тяжка та заразлива недуга, зв. грипою або інфлюенцою чи еспанкою. Інфлюенца — слово італійське, яке означає наглу й несподівану хоробу. Причиною грипи є заразки, т. зв. палічки Пфайфера. Людина хора, кашляючи і пчихаючи, розпорскує з уст або носа дрібненькі краплинки, в котрих є безліч заразків грипи. Заразки ті, себто мікроби, вдихувані з повітрям здоровою людиною, викликують у неї по 2—3 днях ту страшну недугу — грипу.

Найважнішою ознакою грипи є те, що вона дуже скоро поширюється. Жадна пошесна хороба не зможе в такому короткому часі охопити так великого числа людей, як ґрипа. Головним осідком грипи є передовсім великі міста, а школи, кіна, театри, церкви, трамваї і т. д., взагалі місця, де збирається більше число людей, є посередниками в поширюванні цеї хороби. Треба також памятати, що перебута ґрипа не дає відпорности організмові так, як прим. тиф. Вправді людина, яка перебула вже раз грипу, буде другим разом лекше хорувати, але заразитися нею може.

Характеристичним і дуже важним при ґрипі є те, що у людей, які перебули інші недуги й виздоровіли, грипа відновлює їх давню хоробу, загострює її і може навіть спричинити смерть. Тому грипа є найбільш небезпечною хоробою для людей старших, хоровитих, для вагітних жінок і малих дітей. Особи, які не перебували ніяких хоріб і сильно збудовані, звичайно переходять грипу досить легко.

Починається грипа нагло. Горячка доходить нераз до сорок степенів (Цельзія), біль голови, особливий біль очей, дрощі, гострий біль (кольки) в плечах і крижах та сухий кашель. Звичайно при тім людина чується дуже ослаблена — руки, ноги і ціле тіло болить, хорий не має апетиту, а часом буває блювота.

Не треба забувати, що образ грипи не все однаково представляється. Раз виступають обяви головно зі сторони дихального, іншим разом кормового проводу, то знову нагадують гостець, тиф, запалення мізкових оболон і т. п. Ґрипу ділимо звичайно на легку і тяжку, залежно від гостроти обявів. Підчас хороби грипи можуть повстати такі ускладнення: запалення легенів, олегочної, вуха, — тяжкі захорування шлунка, кишок, серця, нирок, шкіри, мозку й ін. Дуже часто у людей, котрі перебули грипу, а радше її ускладнення, можуть опісля довго ще виступати нервоболі, біль у мязах, костях і т. д. У людей, які лічилися на туберкульозу, а по виздоровленні занедужали на грипу, може знову відновитися туберкульоза, яка може допровадити й до смерти.

Загально — грипа є дуже заразлива і дуже небезпечна для тих, що вже хорують на якунебудь іншу хоробу, для людей старших, ослаблених перебутими хоробами. Підсоння, в якому жиємо, є дуже сприятливе на поширення цеї недуги, а передовсім в осени і на весні, коли людина легко наражена на перестуду підчас непостійної погоди. На селі люди рідше хорують на грипу, як у місті, бо більше загартовані і відпорні на застудження.

Для охорони перед грипою треба: 1) одягатися тепло, відповідно до пори року; 2) добре відживлятися і не переїдатися; 3) не вживати алькоголю (горілки, пива, вина і т. п.), бо алькоголь тільки позірно скріпляє наш організм, а в дійсности ослаблює оборонну силу нашого тіла перед заразками; 4) хату огрівати і часто провітрювати; 5) не перемочувати ніг ані убрання; 6) підчас пошести грипи добре є полокати горло: гіперманґанатом калія, боровою кислотою, несолодженим чаєм, літною водою з сіллю; 7) в мешканнях скидати верхнє вбрання, щоб відтак не застудитися; 8) заслонювати хустиною уста перед людьми, що кашляють та пчихають; 9) самому при кашлю заслонювати уста хустинкою або рукою; 10) не цілувати рук, лиця інших осіб, а передовсім дітей.

Як вже хтось захорував на грипу, повинен 1) положитися негайно до ліжка; 2) лежати по можности в окремій кімнаті, а з браку такої заслонити ліжко хорого параваном (широкою плахтою); 3) відживлятися легкими потравами, переважно плинними: всі роди молока, росіл, борщ, клєік, чай з молоком, овочеві соки, компоти, пчільний мід і т. п.; 4) старатися про щоденні випорожнення; 5) полокати уста окисненою водою (пергидроль), боровою кислотою й іншими середниками (див. вище); 6) на спадок горячки стирати тіло шматкою, намоченою в літній воді; 7) коли переважають появи зі сторони дихального укладу, як кашель, колення в боці, болі в огрудні — поставити баньки.

При застосуванні вище наведених вказівок хороба до кільканацьох днів припиняється. Одначе, коли горячка тримається високо, або появляться якінебудь ускладнення, треба конче покликати лікаря.

З доручення Українського Гігієнічного Т-ва подав **Мирослав Попович**, студ. мед.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

ЛІТЕРАТУРНО-НАУК. ВІСТНИК, книжка XII. за грудень 1930. Зміст: О. Ольжич: Гарматчик; Піхотинец: (вірші); Р. Завадович: вірш; Й. С. Махар: Шорстка псальма; Л. Мосендз: Засів; Артур Шніцлер: Жінка вченого; Юрій Коллярд: Спогади; д-р А. Річицький: Свята Софія Київська; д-р Лука Луців: О. Кобилянська і Е. Якобсен; д-р Отто Ган: Вік землі; О. В.: Повиборчі перспективи: Д. Донцев: Пост Скріптум; П. Газард: Психольоґія фашиста; Бібліоґрафія.

НОВІ ШЛЯХИ. Ч. 12. За грудень 1930. Зміст. Іван Крушельницький: Лісова осінь; Адріян Іванчук: Сніг; Ярослав Кондра: Поезії; Іван Цвілий: В. Чумакові (вірш); Юрій Ярославський. Хіба ми йдемо куди? (вірш); Юрій Крига Пісня нотрдамських дзвонів; А. Семашко: Діти (вірш); М. Служка: Вірші; Іван Шкварко: Порозуміння; П. С.: Типи минулого; Іван Ковалишин: Літературні пародії; Юліян Опільський: Аллах; М. Чайковський: Кривий Ріг і Дніпрельстан; В. Січинський: Нариси з історії українського граверства; Петро Костів: Земельні відносини і сільське господарство Галичини; В. Левинський: Марксизм; Антін Крушельницький: Акціо Католіка (Католицький Інтернаціонал на західно-українських землях); Бернард Ґрассе. Думки про творчий нахил; Б. Кондра: Ветеринарна справа на Україні; І. Крушельницький і С. Щурат: Лірика на манівцях еміґрантщини; Записки.

УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛЯТЕЛІСТ, місячник. Відень, листопад—грудень 1930. Рік VII. Ч. 11—12.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 13. XII. п. р. масло пріма експортове солене 4·9· зол., масло пріма бльокове несолоне 4·80 зол., літра молока 0·29 сотиків, літра сметани 1·50 зол., копа яєць 11·20 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.